

ENTRE NOSALTRES

ELS PRINCIPIS COOPERATIUS. LA COOPERATIVA I L'EXERCICI DE L'ADVOCACIA

Cristina R. Grau,
col·legiada ICAB 18.500

Sílvia Moncayo,
col·legiada ICAB 24.778

El passat 28 de setembre va tenir lloc la Jornada que organitzava l'ICAB en col·laboració amb el programa ARACOOOP de la Direcció General d'Economia Social, el Tercer Sector, les Cooperatives i l'Autoempresa de la Generalitat de Catalunya. En el transcurs de la Jornada es va reflexionar sobre la base de la cooperativa, la importància avui dels principis cooperatius i es van compartir experiències de cooperativisme en diferents àmbits, entre elles l'advocacia. A continuació, us oferim un resum d'alguns dels temes que s'hi van tractar.

Els principis i valors cooperatius van ser formulats per última vegada en la Declaració sobre identitat cooperativa de l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI) al seu Congrés de Manchester de 1995. Aquests principis són incorporats a les lleis que regulen les cooperatives. En concret, la Llei 12/2015, de 9 de juliol, de Cooperatives de Catalunya (LCC) els incorpora en la pròpia definició de cooperativa de l'article

1. Els principis són el següents:

- adhesió voluntària i oberta,
- gestió democràtica,
- participació econòmica,
- autonomia i independència,
- educació, formació i informació
- intercooperació
- interès per la comunitat.

Lluny de ser una declaració programàtica d'intencions, aquests principis, són d'aplicació obligatòria, com queda palès a l'art. 1.2 LCC: "els principis cooperatius formulats per l'ACI s'han d'aplicar al funcionament i a l'organització de les cooperatives, s'han d'incorporar a les fonts del dret cooperatiu català com a principis generals i aporten un criteri interpretatiu d'aquesta llei."

De la mateixa manera, es manifesta el paper dels principis quan l'article 159 de la LCC els considera aplicables pels òrgans jurisdiccionals per a la solució de conflictes entre les cooperatives i llurs socis atenent al caràcter societari del contracte cooperatiu.

Els quatre primers principis fan referència a la propietat, el control, el finançament i el resultat de la cooperativa.

El principi d'educació, formació i informació és un compromís entre les parts del contracte societari i és la garantia de que la participació podrà portar-se a terme, ja que difícilment participarà de manera real i efectiva un soci que no estigui format de manera suficient. Aquest principi és una expressió de la pròpia essència del cooperativisme i dels valors de mutualitat i igualtat que rau en la seva gènesi.

El principi d'interès per la comunitat implica compromís amb l'entorn i posa de manifest que la cooperativa es troba a mig camí entre l'economia privada i la pública, ja que està cridada a considerar interessos que no són només de la pròpia societat ni dels seus membres sinó de la comunitat. Manifestacions d'aquest principi són des de compromisos amb el medi ambient fins a accions locals en barris i sectors on la cooperativa està integrada.

Aquests tres últims principis es recullen i manifesten a la Llei catalana essent paradigmàtica l'existència del Fons d'Educació i Promoció Cooperativa que garanteix que part dels resultats cooperatius es destinin a accions relacionades amb els principis citats.

L'element diferenciador cooperatiu integra els tradicionals principis cooperatius que avui conflueixen amb molts dels conceptes de la nova economia com són el bé comú, gestió democràtica, projecte comú, nous lideratges, xarxes horitzontals, ètica dels negocis, etc.; i al mateix temps connecten amb l'aspiració de tota empresa o entitat social: generar un impacte positiu en la societat rebut pels seus propis integrants i per l'entorn.

Aquest element social pot ser una aportació de valor en la proposta que la cooperativa faci. Caldrà que cada model de negoci s'interrogui sobre aquest valor per a considerar la conveniència de vehicular activitats a través de la forma cooperativa.

L'exercici col·lectiu de la professió pot adoptar fórmules d'economia social, com la cooperativa de serveis, que proporciona als professionals que en formen part les instal·lacions, subministraments, béns i serveis precisos per a exercir la professió (la cooperativa contracta subministraments, materials, personal...), distribuint els costos entre els socis, o la cooperativa de treball, en la qual els socis posen en comú el seu treball personal, per gaudir d'un lloc de treball mitjançant el desenvolupament d'una activitat econòmica conjunta, en

aquest cas l'exercici de la professió, que es dur a terme col·lectivament a través de la cooperativa.

Organitzar l'exercici professional en forma de cooperativa de treball comporta donar compliment als principis cooperatius i això es tradueix en algunes pràctiques diferents. Les més remarcables són la incorporació com a socis de ple dret dels advocats i dels altres treballadors del despatx, tots els quals, en tant que socis, gaudiran dels mateixos drets i deures en relació a la seva gestió: cada soci té un vot igualitari i els socis i només ells, formaran part dels òrgans socials; els socis perceben una retribució equitativa pel seu treball i també poden participar en els resultats econòmics, en aquest cas, en funció de l'activitat, no del capital.

L'exercici professional es desenvolupa de manera autònoma i independent, posant èmfasi en la formació tècnica i l'educació en valors cooperatius, així com en la cooperació amb altres cooperatives.

Mentre en el cas de les cooperatives de serveis podem considerar que estem davant una societat de mitjans, la cooperativa de treball es pot encabir dins les societats professionals regulades a la Llei 2/2007, de 15 de març. La norma preveu que aquestes societats es puguin constituir segons qualsevol de les formes societàries legalment previstes, complint els requisits establerts a la Llei 2/2007 i es regiran supletòriament per la norma corresponent a la forma social. Però com passa sovint, en la regulació concreta de la matèria el legislador "oblida" les particularitats de la cooperativa, com a societat de persones, adoptant les solucions normatives pròpies de les societats de capital. Dos exemples ho poden il·lustrar: en cas que no es prevegi el criteri econòmic de participació dels socis professionals, aquests hi participaran segons el capital, criteri contradictori amb els principis cooperatius de participació en funció de l'activitat; malgrat disposar de registre propi, les cooperatives articulades com a societat professional han d'inscriure's al Registre Mercantil, el que comportaria un triple registre: a Cooperatives, al Mercantil i al Col·legi. Aquesta dificultat en l'aplicació de les dues normes legals ha fet que algunes cooperatives optin per no adaptar-se a la Llei 2/2007, actuant com a "societats de professionals"; malgrat el risc que hom consideri aplicable el règim de responsabilitat previst a la seva Disposició Addicional Segona.